

Meetnet en Verspreidingsonderzoek Amfibieën slaan de handen ineen

**Edo Goverse & Jelger Herder (RAVON),
Marnix de Zeeuw (CBS)**

Het NEM Meetnet Amfibieën is gericht op het bepalen van de trends in aantallen van onze padden, kikkers en salamanders. Het NEM Verspreidingsonderzoek Amfibieën richt zich op het in kaart brengen van het actuele verspreidingsgebied van amfibieën. Afgelopen jaar is het Meetnet grondig doorgelicht door RAVON en het CBS. Uit deze analyse is gebleken dat trends van soorten die gevolgd worden middels het schatten van aantallen in aantalklassen minder betrouwbaar zijn dan wenselijk. Hier liggen twee oorzaken aan ten grondslag, enerzijds kan de statistische methode niet zo goed omgaan met aantalklassen. Anderzijds is gebleken dat de meetpunten niet representatief verdeeld liggen over het verspreidingsgebied van de soort. Er zijn meer meetpunten in natuurgebieden dan in het landelijk gebied. En sommige regio's waar soorten voorkomen zijn onderbemonsterd. De trends van soorten die middels exacte aantallen gevolgd worden (boomkikker, knoflookpad, vuursalamander, vroedmeesterpad en geelbuikvuurpad) zijn wel betrouwbaar.

Dit probleem speelt juist bij de soorten die in aantalklassen

gemonitord worden (o.a. kamsalamander, heikikker, poelkikker en rugstreeppad), hierdoor kunnen we niet zo goed zeggen hoe het met deze soorten gaat in Nederland. RAVON en het CBS hebben daarom een plan gemaakt om de betrouwbaarheid van de trends te verbeteren. Voor deze soorten is een nieuwe veldmethode bedacht. Voor de analyse van de met deze nieuwe methode verzamelde gegevens wordt een nieuwe statistische techniek (*occupancy modelling*) ingezet waarmee trends in verspreiding berekend kunnen worden. De nieuwe veldmethode richt zich op het verzamelen van complete daglijstjes en herhaalbezoeken uit kilometerhokken, waarbij het niet langer nodig is elk hok jaar in jaar uit te blijven bezoeken. Voor de soorten die voorheen reeds met exacte aantallen geteld werden blijft de vertrouwde monitoringsmethode van kracht. In de tabel kun je zien welke methodiek vanaf nu gehanteerd wordt per doelsoort (beleidsrelevante soorten). We willen benadrukken dat er niets mis is met de gegevens die waarnemers tot nu toe verzameld hebben. De gegevens zullen altijd gebruikt blijven worden bij het bepalen van trends.

Voor de poelkikker wordt overgestapt op de nieuwe opzet met herhaalbezoeken. (Foto: Jelger Herder)

Van boomkikkers werden altijd al aantallen geteld, voor deze soort verandert er niks in de opzet van het Meetnet. (Foto: Jelger Herder)

Soort	Meetnet Aantallen - vaste wateren	Meetnet Herhaalbezoeken	Verspreidingsonderzoek Range
boomkikker	●		●
geelbuikvuurpad	●		●
knoflookpad	●		●
vroedmeesterpad	●		●
vuursalamander	●		●
kamsalamander		●	●
heikikker		●	●
poelkikker		●	●
rugstreeppad		●	●
vinpootsalamander		~	~

Tabel met doelsoorten NEM Amfibieën. Soorten die geteld worden middels vaste wateren en exacte aantallen (kolom 1), middels de nieuwe opzet met herhaalbezoeken en complete daglijstjes (kolom 2) en waarvoor de range (verspreidingsgebied) geactualiseerd dient te worden (kolom 3). De vinpootsalamander is een zogenaamde "Typische soort" van de Habitatrichtlijn die meelift binnen het NEM maar waar niet actief op gestuurd wordt.

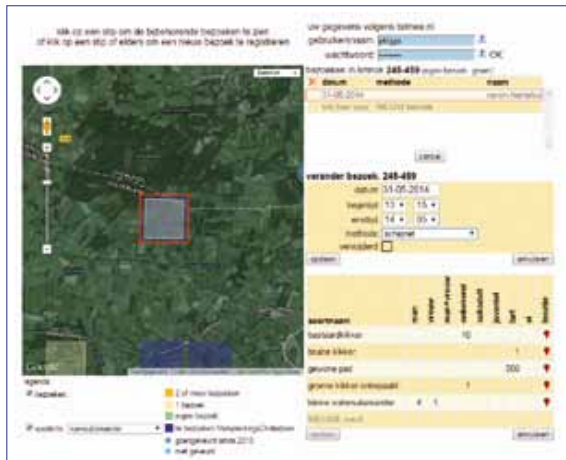
Nieuwe monitoren met herhaalbezoeken

Herhaalbezoeken met complete daglijstjes zijn essentieel voor de trendberekening met de *occupancy modellen*. Uit de herhaalde bezoeken kunnen trefkansen worden berekend voor de verschillende soorten, die trefkansen zijn nodig voor het berekenen van de trends in verspreiding. Het noteren van alle soorten die met een bepaalde methode gevonden zijn is van belang omdat dit ook informatie geeft over de soorten die niet gezien zijn. Naast de gegevens die in het Meetnet verzameld zijn, worden ook de zogenaamde opportunistische data (losse waarnemingen uit de NDFF) meegenomen in de berekeningen. Zo ontstaat er een grote dataset die betrouwbare trendberekening toe staat.

April 2015 zal er een nieuwe kaartmodule gelanceerd worden via de RAVON website. De kaartmodule laat de hokken zien die de hoogste prioriteit hebben om onderzocht te worden op het voorkomen van amfibieën. Voor het bepalen van de prioriteit is gekeken naar de bijdrage aan de verdeling over de regio's en landschapstypen (natuur versus niet-natuur) en de bijdrage aan herhaalbezoeken. Via de kaartmodule kunnen vrijwilligers ook hun bezoeken en waarnemingen doorgeven. De kaartmodule registreert naast de waarnemingen ook de bezoeken en daarmee dus het compleet zijn van de lijst met waarnemingen. Wanneer je een willekeurig gebied bezocht hebt, verdient het de voorkeur

Voor de kamsalamander wordt overgestapt op de nieuwe opzet met herhaalbezoeken. (Foto: Jelger Herder)

de gegevens via de kaartmodule door te geven. Het leuke van de nieuwe opzet is dat je flexibeler bent in ruimte en tijd om gebieden te bezoeken. Denk eraan dat herhaalbezoeken zeer waardevol zijn, deze hoeven overigens niet per se zelf te worden gedaan maar dat kan ook door iemand anders, het liefst wel op een andere dag. Zie verderop een toelichting op de nieuwe kaartmodule.

Wat gebeurt er met de oude opzet met vaste wateren?

Zoals gezegd verandert er niets voor soorten die met exacte aantallen geteld worden. Deze soorten (zie tabel) zullen met de oude vertrouwde monitoringsmethode, waarbij dezelfde watertjes jaarlijks viermaal bezocht worden, gevolgd blijven worden. Voor de soorten waarvoor wordt overgestapt op de nieuwe opzet met herhaalde bezoeken kunnen de vaste wateren ook gevolgd blijven worden. Deze genereren namelijk ook complete daglijstjes en vormen daarmee een mooie basis. Deze basis wordt aangevuld met de herhaalbezoeken uit de nieuwe opzet (via de kaartmodule) en de losse waarnemingen uit het Verspreidingsonderzoek.

Doorgeven van de telgegevens van deze vaste wateren kan via het bekende invoerportaal Meetnet Amfibieën:
<http://amfibieen.meetnetportaal.nl>

NEM Verspreidingsonderzoek Amfibieën

Het Verspreidingsonderzoek blijft zich richten op het actualiseren van het verspreidingsgebied van de doelsoorten op 10 x 10 km-hok niveau binnen een periode van 6 jaar. De hokken die bijdragen aan de actualisatie van het verspreidingsbeeld zullen met een aparte kleur worden weergegeven in de nieuwe kaartmodule. Zo kun je binnen de kaartmodule in één opslag zien welke hokken in je omgeving bijdragen aan het nieuwe monitoren, dan wel aan het verspreidingsonderzoek. Door de grote overlap in beide projecten zullen deze steeds verder in elkaar geschoven worden tot één project waarbij de verschillende doelstellingen bereikt worden (trends in aantallen, trends in verspreiding en actualisatie verspreidingsgebied).

Elk bezoek telt, dus ook 's nachts! (Foto: Jelger Herder)

De nieuwe kaartmodule

Via de nieuwe kaartmodule kun je in één opslag zien welke km-hokken bijdragen aan het nieuwe monitoren of aan het actualiseren van het verspreidingsgebied van de doelsoorten. Je kunt vrijblijvend een kijkje nemen waar er bezoeken gewenst zijn. Als je bezoeken hebt afgelegd kun je deze doorgeven door in te loggen met je Telmee-inloggegevens en vervolgens door op de kaart het hok aan te klikken het bezoek door te geven. Daarbij is het van belang alle amfibiesoorten die gezien zijn door te geven met aantallen, alsmede informatie over de stadia (larven, adulten etc.) en zoekmethode (geluid, schepnet, etc.). Ook als er voldoende gezocht is maar niks is gevonden is het van belang dit door te geven. De kaartmodule is grotendeels af en zal in april 2015 gelanceerd worden op de RAVON website. Dan verschijnt er ook een gedetailleerde handleiding.

Aan de slag met de nieuwe opzet

Ga ter voorbereiding naar de kaartmodule op de RAVON website. Kijk waar je een bijdrage kan leveren en voer na een veldbezoek daar de gegevens in. Neem gerust contact op met de landelijk coördinator Meetnet Amfibieën voor begeleiding in het veld, of met de Regiocoördinator bij je in de buurt.